

die niet meer duidelijk of zelfs taal-technisch niet meer juist zijn. Vandaar de onderneming van meer dan een zijde, nieuwe vertaling van de Schrift te geven in aansluiting bij de resultaten van theologische wetenschap en talenstudie.

Een van die, onder ons welbekende, ondernemingen is de serie „Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling“, die in regelmatige opvolging bij de N.V. J. H. Kok verschijnt. En op de basis van die serie heeft Dr Wielenga zijn dagboekwerk verricht. Hij heeft zulke teksten gekozen, die door minder juiste vertaling, of, laat ik het beter zeggen, die door niet meer op het momentele taalgebruik corresponderende vertaling, onjuist worden verstaan. Naast de oude geeft hij dan de nieuwe vertaling en op grond van die nieuwe vertaling volgt een korte bespreking, die van het exegetische vanzelf in het toepasselijke overgaat.

Enkele voorbeelden kunnen ter verduidelijking hier aangehaald worden.

In de Statenvertaling zegt Kain tot den Heere: „Mijn misdaad is grooter, dan dat zij vergeven worde“. Dat woord klinkt sympathiek: 't geeft aan de houding van den verootmoedigde, die zijn schuld verstaat en van zijn „misdad“ spreekt. Maar de vertaling zal moeten zijn: „Mijn straf is te zwaar om te dragen“. Dat beteekent dus precies het omgekeerde en de kracht van dit Schriftwoord is dan ook dat het Kain doet zien als „het voorbeeld van den eeuwig ontevredene, die God niet liefheeft, allermint in zijn recht.“

In de woorden der Statenvertaling zegt Agrippa tot Paulus (Hand. 26): „Gij beweegt mij bijna een Christen te worden“. Zóó geformuleerd kan het niet anders beteekenen, dan dat Agrippa, door Paulus' woord diep getroffen, iets van den rijkdom van het Christendom ziet schemeren. Maar de juiste vertaling is: „Gij denkt in korten tijd van mij een Christen te maken“, een schamper woord dus, dat, juist andersom, inhoudt de verzekering, dat Paulus niet moet denken, dat zijn woord den hoorder ook maar eenigszins heeft overtuigd.

Dit zijn enkele van de vele gevallen, die Dr Wielenga heeft samengebracht en die hij door nadere toelichting in hun exegetischen zin verbetert.

Veelal ook brengt andere vertaling verduidelijking van een woord der Schrift. Ook daarvan zijn verschillende stukken uit het Dagboek bewijs.

De plaats uit Hebr. 2:1... „opdat wij niet te eeniger tijd doervloeden“ beteekent... „opdat wij niet buiten den stroom geraken“; „Wij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods“ (Rom. 3:23) is: „...staan verre van de heerlijkheid Gods; Laat ons vreezen, dat niet „Iemand van u schijne achtergebleven te zijn“, is: „hoeven wij er ons voor, dat niet iemand zou blijken te laat gekomen te zijn“.

Zelfs zonder nadere verklaring verstaat men door deze vertaling-verduidelijking de beteekenis van zulke teksten, welke klank ons volkomen vertrouwd is en welke zin ons toch eigenlijk ontging. Maar nu geeft Dr Wielenga bovendien op dezen veranderden beteekenis-grondslag, naderen uitleg, waardoor inderdaad zulke woorden worden tot „verborgen schatten“.

Heel dikwijls is de noodige verandering niet anders dan een quaestie van beteekenis-karakter. Juist dat element is een van de meest overtuigende voor de wenschelijkheid van nieuwe Bijbelvertaling. De woorden hebben, als de menschen, hun geschiedenis en zooals de sociale en economische positie van menschengeslachten bij verloop van tijd anders worden kan, zoo zijn staat en stand van woorden en uitdrukkingen soms heel sterk veranderd.

Als er in de Statenvertaling staat: „met het gehoor des oors heb ik U gehoord, maar nu ziet U mijn oog“, is dat in moderner taal: „slechts van hooren zeggen kende ik U, maar nu heb ik U zelf gezien“; als de Statenbijbel in Maleachi 2 heeft: „...wacht u met uwen geest“ luidt dat naar later taalbegrip: „weest op uw hoede voor uw hartstocht; als hij Jona 2:4 vertaalt: „...ik zeide: Ik ben uitgestooten van voor Uwe oogen, nochtans zal ik den tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen“, moet de 17e eeuwse overzetting van het grondwoord met: nochtans, vervangen worden door de huidige: „hoe zal ik ooit weer...“

Uit deze voorbeelden kan men zien, wat het eigene is van dit boek. De correcties op beteekenis en begrip der bestaande vertaling zijn uitgangspunt voor een veranderde inhoudsbeschouwing, die dan in de dag-stukken gegeven wordt. En dan is het de stijl van Dr Wielenga, waarover reeds in de aankondiging werd gesproken, die dat eigene versterkt en de verborgen schatten in geheel neuen glans schitteren doet.

Eigen is ook de samenvattende inhoudsaankondiging boven ieder der stukken: het opschrift dus. Wie Dr Wielenga kent uit zijn geschriften of preeken herkent hem in opschriften als: „Compagnonschap in het christendom“, „onsportief christendom“, „gracieuus christendom“, „christelijk fatsoen“, „de katholiecit der schuld“, e.d. Zulke combinaties zijn typeerend voor den Auteurs stempelen mede zijn boek met het cachet van het eigene.

Niet altijd is het de gewijzigde vertaling, die aan de stukken hun inhoud geeft. Soms over-

weegt onmiskenbaar het toepasselijke. Bijdragen als die over Rebecca's list, Naamans genezing, Achabs afval, e.d. zijn meditaties in den vollen zin van 't woord en weinig of geheel geen exegetische verklaringen. Maar zulke stukken geven dan weer te sterker aan het boek zijn dagboek-karakter en hebben alszodanig in het raam van 't geheel hun verdienste.

Een tekstregister vergemakkelijkt ten slotte het gebruik.

Een en ander van wat ik hier zei moge doen zien, dat dit nieuwe Bijbelsch Dagboek inderdaad in 't bijzonder onze aandacht waard is.

Juist daarom meende ik er over te mogen schrijven als niet-theoloog. Voor den niet-vakkundige zijn telkens de tekststukken verrassend, door het andere, het nieuwe van den wezenlijken inhoud der behandelde Bijbelplaatsen. En dat beteekent verrijking en verdieping, een leeren kennen inderdaad van verborgen schatten in een bezit, dat men bekend achtte. Eens een jaar lang dit dagboek gebruiken zal een cursus in Bijbelstudie zijn, waarvan men met dankbaarheid de vruchten zal oogsten.

C. T.

De Vereeniging van 1892.

XII.

(De kern van de zaak. 2.)

Het vijfde bezwaar, dat de predikanten Van Lingen en Wisse op de synode te Amsterdam van 1892 indiende, luidt als volgt:

„e. En eindelijk is het ons een overwegend bezwaar, voor Gereformeerd te erkennen, wat door voorgangers der Doleerende Kerken in den laatsten tijd in het publiek is uitgesproken en geleerd omtrent de Wedergeboorte en den Heiligen Doop.“¹⁾

Hieruit blijkt al aanstonds, dat de afscheiding van 1892 niet plaats gehad heeft om de leerbeslissingen der synode van Utrecht van 1905, die tegenwoordig telkens voor den dag gehaald worden. Ik acht het niet onmogelijk, dat, indien het straks tot een samenspreking met de Chr. Geref. broeders komt, zij vooral verzoeken zullen om over 1905 met ons te handelen. En waarschijnlijk zal er onzerzijds wel geen bezwaar zijn om aan dat verlangen te voldoen. Mits men dan maar niet vergeet, dat wij dan praten gaan over andere dingen dan die, waarop wij in 1892 uit elkaar zijn gegaan. Het is haast te onnoozel, maar — gezien het vele misverstand dat heerscht — toch niet overbodig om op te merken, dat besluiten uit den jare 1905 nooit aanleiding geweest kunnen zijn tot een scheur, die dertien jaar vroeger getrokken werd.

Zelfs durf ik verder gaan en uitspreken, dat ook in 1892 de leergeschillen de eigenlijke kern der zaak niet zijn geweest. Ik weet wel, dat Ds Jongeleen mij dit zal betwisten. Toen ik eenigen tijd geleden, nog vóór het verschijnen van zijn brochure, op een andere plaats dit ook eens beweerd had, heeft hij mij in „De Wekker“ verweten, dat ik van de beweging van 1892 maar weinig wist, en als eenige bron zeker een boekje van Ds Van der Linden gebruikt had. Maar nu komt zijn eigen brochure mij in 't gelijk stellen. Indien in 1892 de leergeschillen werkelijk de hoofdzak zijn geweest, waarom besteedt hij dan in zijn boekje van ruim 40 bladzijden, hieraan slechts even twee pagina's, en gaat al het overige over andere zaken? De heele opzet en uitwerking van zijn boekje bewijst, dat de leergeschillen de spil niet zijn geweest, waarom alles heeft gedraaid.

En wat meer zegt, 't officiële stuk van de Di. Van Lingen en Wisse stelt mij in 't gelijk. Want het bezwaar van de leergeschillen wordt daar pas op de vijfde of laatste plaats genoemd, wat toch zeker niet juist is, als dat nu de hoofdzak was.

Misschien zal men zeggen: ja, maar de protesteerenden wilden een climax aanbrengen en daarom noemden zij hun ergste grief het laatst. Maar ook dit wordt door het stuk zelf weersproken. Want de bezwaarden noemden niet het vijfde, maar het vierde punt „niet hun geringste“, dus: het ergste. En dit punt ging niet over de leer, maar over de liefde.

En als wij het vijfde bezwaar zelf nader beschouwen, dan blijkt het, hoe totaal ontoereikend en ongemotiveerd het is, om daarop een nieuwe kerk te stichten. Want men zeide niet, dat men bezwaar had tegen de leer of de belijdenis der doleerende kerken. Dat zou nog zin gehad hebben. Want de beide partijen, die zich zouden vereenigen, waren niet afgescheiden en doleerende personen, doch de Chr. Geref. kerk enerzijds en de Nederduitsch Geref. kerken aan den anderen kant. Maar men wierp zich op wat door sommige voorgangers was uitgesproken. En bij deze voorgangers had men bezwaar niet tegen wat ze

altijd, maar wat ze in den laatsten tijd geleerd hadden. En geleerd hadden, niet over stukken die het hart der belijdenis uitmaken, maar over die van wedergeboorte en doop. En zelfs hierbij zeiden de protesteerenden niet, dat die bedoelde doleerende voorgangers in deze stukken in hun geheel onbijbelsch en ongereformeerd waren. Maar het ging slechts over dingen, die in verband daarmee waren uitgesproken. En als ge vraagt, welke dan die onjuiste voorstellingen waren, dan krijgt ge uit het bezwaarschrift zelf geen antwoord. Dat geeft niet meer dan een vage aanduiding, waarin ieder lezen of niet lezen kan, wat hij wil. En deze vaagheid trachten de protesteerenden dan aldus te verdedigen:

„Wij achten het overbodig dit nader te ontwikkelen. Om zelfs den schijn te vermijden dat het ons om personen te treffen te doen zou zijn, noemen wij geene namen. Er is in 't publiek genoeg over geschreven, dat U niet onbekend kan zijn.“²⁾

Stelt eens, dat iemand, die niets van onze vaderlandsche kerkgeschiedenis afweet en vandaan als vreemdeling bij ons komt binnenvallen, zich van onze kerkelijke toestanden op de hoogte wil stellen en weten, om welke dogmatische afwijking toch de Chr. Gereformeerde Kerk ontstaan is, dan zal hij uit het officiële stuk, dat men bij de synode indiende, en waarop men ook is heengegaan, met geen mogelijkheid kunnen raden wat dit toch geweest is.

Terwijl en de belijdenis en de kerkenorde en de liturgie geen andere conclusie overlieten, dan dat vereenigd moest worden, heeft de huidige Chr. Geref. kerk dit alles voor niets geteld, en de kerkelijke gedeeldheid der christenen nog grooter gemaakt om particuliere uittalingen van sommige voorgangers; en zij heeft dit gedaan zonder bij de wettige synode precies haar bezwaren te formuleeren en zonder aan te toonen, op welke bijbelsche gronden hierom vereeniging verboden werd.

Welk een gansch ander standpunt werd ingenomen h.v. door Prof. Lindeboom. Deze zeide, reeds vóór het samenkomen der synode, van dit bezwaar:

„Ook wij zouden niet gaarne voor onze rekening nemen al wat de broeders op het oog hebben, doch evenmin al wat in eigen boezem wordt gezegd en geschreven“, gedaan en gelaten. Maar — dat wordt immers ook niet geëischt. Met Ds Sikkkel zeggen we: wij vereenigen niet met gevoelens enz. van geleerde en ongeleerde broeders en zusters, maar met Geref. Kerken. En als het dan ten eenigen tijde blijkt, dat er inderdaad ongereformeerde leer geleerd wordt, dan zullen de Vereenigde Kerken recht doen, in den Naam van den Heere der Kerk.“

Alleenlijk — men noeme niet te spoedig een en ander ongereformeerd, en make zich niet bang voor zeer vrijmoedige sprekers of schrijvers. Niet aan een of ander broeder of — zuster, maar aan de Kerk zelve staat het, over iemands zuiverheid uitspraak te doen; en al te vrijmoedige beoordelaars kunnen altijd door de Kerk tot de orde worden geroepen.“³⁾

En de synode zelf oordeelde: „Aangezien de vereeniging geschiedt op den grondslag van eenheid in Geref. belijdenis en Kerkenorde, bezwaren tegen gevoelens betrekkelijk het een of ander stuk der leer steeds op bevoegde kerkelijke vergaderingen kunnen worden gebracht om aldaar te oordeeld te worden.“⁴⁾

En dit ook terecht. Indien het waar zou zijn, dat voor kerkelijk samenwonen niet meer eenheid in belijdenis en kerkenorde voldoende is, maar ook eenheid van inzicht in allerlei ondergeschikte kwesties binnen het kader der belijdenis noodzakelijk; dan kunnen wij niet alleen in de toekomst alle pogingen tot hereeniging staken, maar dan zouden wij ook nu reeds alle kerken moeten ontbinden, en ieder geestelijk op onszelf gaan staan. Want zulk een algeheele gelijkheid tot in de kleinste onderdeelen, komt binnen de aardsche kerk nooit.

Mocht Ds Jongeleen dit alles van mij niet willen aannemen; dan wil ik hem nog het oordeel van twee van zijn kerkgenooten voorleggen; die voor hem misschien meer gezag hebben.

Het eerste is van zijn eigen voorwoordschrijver, Prof. Wisse. Ds Jongeleen verklaart in zijn brochure het vijfde bezwaar nader. Hij vertelt, dat hierbij gedacht is aan Dr Kuypers, die leerde, dat in ons doopsformuleer de te doopen kinderen niet als nog buiten alle genade liggende voorkomen, en die meende, dat het geloofsvermogen lang in de diepte van ons steenen hart werkeloos verborgen kan liggen zonder dat gij zelf of een ander daar iets van merkt.⁵⁾ En ook Prof. Wisse schijnt door het schrijven van zijn voorwoord dit zulk een ernstig dogmalisch geschilpunt te vinden, dat men hierop kerkelijk uiteen moet gaan. Maar hoe heeft diezelfde Prof. Wisse, toen hij, nog in het Gereformeerde kerkverband, voor de plaatselijke ineensmelting te Leiden ijverde, en toen ook daar als bezwaar werd geopperd, dat er door ver-

¹⁾ id., art. 36.

²⁾ Deze spatieering is van mij, E. D. K.

³⁾ Mag en zal de Vereeniging doorgaan? Brief van J. Y en Z, 8-9.

⁴⁾ Acta, art. 36.

⁵⁾ t. a. p. 34.

eeniging wedergeboorte getaxeerde.

„20. Al legende Ter wijl gedeel Woord, m noods afz

30. D. Iemand, schen vro leer der

ketter no wel lee

het echt word merke

34 één v de fijne verbond

al te best een licht nog eens

Of: zuive Het tw voorlegge noemden

met goed een gesce 1892; van

het mod En al m

het gevo weergege tot beter

dat in 15 tusschen Kerken e

Gods We „De Gere Geref. I

meent, da naar der

de beken moet toeg in 1892

waar, in die zich leer; toc

het terug der schei ging reke

den 12) n Hoe d

zijn mees maakt, k

„Waar zich ster haar apa

te geven, geboorte dien al

uitspreke heid v

Wij wi toegeda

der belij mogen v

synode d voor ha

van Doo Kerken

een par komen za

dat er l Kerken

anderen geen één

publiek weten w

doopslee Wann

Jacob d gonner

te vinder Zoo d

wal vro bedoeld, eene we

aarde, o kan best

nemen, d geborene kent, we

waar de kind der uitverkoc van de

¹⁾ Deze

²⁾ Idem.

³⁾ De P

ken, 19.

⁴⁾ Meeg

ningen en

⁵⁾ Eenig

stand van

⁶⁾ t. a. p.

⁷⁾ Bedoe

⁸⁾ t. a. p.

⁹⁾ Bedoe